

Celerinus og Lucianus om Decius' forfølgelser og tilgivelse af angrende frafaldne

- I slutningen af 249 udstedte kejser Decius et dekret, der krævede, at alle indbyggere i imperiet skulle bevidne deres loyalitet overfor det romerske rige ved at ofre til de traditionelle guder under overværelse af de lokale myndigheder. I forlængelse af disse ofringer udstedte de lokale myndigheder ofringsattester (*libelli sacrificaciones*), der attesterede udførelsen af de påkrævede ofringer. Da de kristne modsatte sig at udføre de krævede ofringer, blev mange af dem fængslet og udsat for straffe i form af ejedomsconfiskation, forvisning, tortur og henrettelse. Dog valgte nogle kristne under pres at udførte ofringerne – eller bestak myndighederne for at få falske ofringsattester. Begge dele blev opfattet som et frafald fra troen. Hvorledes kirken skulle stille sig i forhold frafaldne, der senere fortrød deres frafald og søgte tilbage til kristendommen, blev ivrigt drøftet inden for de kristne menigheder. Herunder bringes en brevkorrespondance fra år 250 omhandlende dette spørgsmål.
- Celerinus tilhørte den kristne menighed i Rom, hvorfra han skriver til Lucianus, der er blandt de kristne i den nordafrikanske by, Karthago, der er blevet fængslet pga. at have nægtet at ofre til guderne og kejseren. Lucianus er dermed en såkaldt "bekender" (*confessor*), der har lidt for sin kristne tro, men endnu har bevaret livet. Disse bekendere nød, som det fremgår, stor anseelse og autoritet. Brevene er bevaret i Cyprians brevsamling. Cyprian var biskop i Karthago fra 240'erne til 258.

[Celerinus til Lucianus:]

- Celerinus med hilsner til Lucianus.
- Mens jeg skriver dette til dig, min herre og broder, er jeg både glad og sørgmodig. Glad, fordi jeg har hørt, at du for vor Herres og frelsers Jesu Kristi navns skyld er fanget eller dog har bekendt hans navn for denne verdens øvrighed. Sørgmodig, fordi jeg fra det øjeblik af, da jeg fulgte dig på vej, ikke har kunnet modtage noget brev fra dig. [...]
- Du må vide, at jeg nu er stedt i en meget stor bedrøvelse, og derfor tænker jeg dag og nat på din, gamle kærlighed, der er mig så levende, som var du selv her til stede. Det ved kun Gud alene. Derfor beder jeg da om, at du vil opfylde mit ønske og sørge med mig over min søsters død,¹ thi hun har i denne trængsel svigtet Kristus. Hun har nemlig bragt ofret² og vakt vor Herres vrede, det er os alle klart. For hendes skyld har jeg tilbragt Påskens glade tid grædende dag og nat. I sæk og aske har jeg med gråd henlevet dagene og gør det endnu, lige indtil hendes jammerlige skibbrud er gjort godt igen ved vor Herres Kristi hjælp og ved den barmhjertighed, som hun håber at finde hos dig eller hos de martyrkronede mænd, som du vil bede derom.³ Jeg ihukommer din gamle kærlighed og tror, at du, såvel som alle andre, sikkert vil sørge over vore søstre Numeria og Candida, som også du har kendt godt. For deres synd må vi som brødre stå på vagt. Thi jeg tror, at Kristus vil tilgive dem i betragtning af deres bodfærdighed og deres

¹ Dvs. åndelige død, frafald

² Hun har ofret til romerske guder og for kejsere, som myndighederne har forlangt.

³ Bekenderne blev anset for at være i stand til at udstede såkaldte "fredsbreve" for de frafaldne, der derved atter blev optaget i menighederne.

bestræbelser for at hjælpe vore landflygtige medbrødre, som er kommet herover fra jer, og af hvem du vil kunne høre om deres gerninger; jeg tror det, om da I, hans martyrer, vil gå i forbøn for dem.

5 Thi jeg har hørt, at du har opnået de bekransedes lod. O, du lykkelige! Så modtag da opfyldelsen af de ønsker, som du altid har næret, selv om den skulle bringe dig hvilen i jordens skød. Du ønskede at fængsles for hans navns skyld, hvad nu er timedes dig, som skrevet står: "Herren give dig efter dit Hjerte."⁴ [...] Jeg beder altså, Herre, og anråber ved vor Herre Jesus Kristus om, at du meddeler de øvrige fæller, dine brødre og mine herrer, dette og beder dem om, at den
10 iblandt jer, der først får martyrkransen, vil udstede syndsforladelse til disse vore søstre, Numeria og Candida. Thi netop hende har jeg altid kaldt undskyldt,⁵ Gud er mit vidne, eftersom hun har betalt penge for at slippe for at ofre.⁶ Men hun synes kun at være gået op til Tria Fata,⁷ så jeg ved altså, at hun ikke har ofret. Efter altså at have bragt denne sag i erfaring, bestemte forstanderne,⁸ at de skulle anses for faldne, indtil der indsattes en biskop.⁹ Men vi fortrøster os til
15 jeres hellige bønner og påkaldelser, fordi I er Kristi venner og vidner og derfor kan give tilgivelse for alle ting.

Jeg beder altså, kæreste Lucianus, min herre, om at du må mindes mig og opfylde min bøn. [...] Thi det må du vide, at ikke jeg alene går i forbøn for dem, men også Statius og Severianus og alle bekenderne, som er kommet hertil fra jer. Thi de to søstre gik ned til dem i havnen¹⁰ og
20 hjalp dem op til byen og har taget sig af 65, som de i alle ting har sørget for lige til i dag. De finder sig nemlig alle hos disse to.¹¹ Men ud over dette vil jeg ikke besvære dit hellige hjerte, da jeg ved, at du vil handle velvilligt

[*Lucianus til Celerinus:*]

25 Lucianus sender hilsner til Celerinus, hans herre og – hvis jeg er værdig til at blive kaldt således – kollega i Kristus. [...] [*Lucianus roser i det følgende Celerinus, hvorefter han fortsætter:*]

Nuvel, min kære, der allerede bliver talt blandt martyrerne, du har ønsket at overvælde mig med dit brev, hvor du fortalte os om vore søstre, som jeg ville ønske, vi havde mulighed for at
30 nævne uden at blive erindret om så stor en forbrydelse. Så ville vi sandelig ikke tænke på dem med så mange tårer, som vi gør nu.

⁴ Salmernes bog 20,5

⁵ Teksten er usikker. Kunne også læses som "ulykkelig" eller "uvillig"

⁶ Hun har altså ved bestikkelse fået myndighedernes attest for at have ofret, mens den anden søster virkelig har ofret.

⁷ Et monument nær forum i Rom, der fremstillede de tre skæbnegudinder. Stedet ligger på vejen til Roms centrale helligdomme og templer på højen Capitol. Meningen er muligvis den, at Candida har været på vej til Capitol for at udføre ofringerne, men har fortrudt, inden hun nåede frem.

⁸ *Forstanderne*: dvs. de ledende presbytere. I de første kristne menigheder var presbyterne en forsamling af mænd, som blev sat til at lede menigheden.

⁹ Biskoppen (paven) i Rom, Fabian, havde lidt martyrdøden og var blevet henrettet i år 250 under begyndelsen af Decius' kristenforfølgelser. Afløseren for Fabian, Cornelius, blev valgt i marts 251

¹⁰ Dvs. til en af Roms havnebyer Ostia eller Portus.

¹¹ Numeria og Candida har altså i Rom taget sig af kristne, der er flygtet eller draget i eksil fra Karthago.

Du bør vide, hvad der er blevet gjort mod os. Da den velsignede martyr, Paulus,¹² stadig var i sit legeme, tilkaldte han mig og sagde til mig: "Lucianus, i overværelse af Kristus siger jeg dig: Hvis nogen, efter at jeg er blevet kaldt bort, skulle bede dig om fred,¹³ så giv det i mit navn." Desuden har vi alle, som Herren har nedladt sig til at kalde til sig under disse så store trængs-

5 ller, efter gensidig aftale givet fred til alle gennem vores breve. Du ser da, bror, hvordan jeg til dels har gjort dette på grund af det, som Paulus bød mig, og til dels på grund af det, vi i alle tilfælde besluttede, da vi var underlagt disse prøvelser, hvor vi på kejserens befaling blev beordret dræbt ved sult og tørst og blev lukket inde i to fangehuller, så de kunne svække os gennem sult og tørst og desuden gennem kvælning af røgen. Vore lidelser var så utålelige, at ingen kunne bære det. Men nu har vi opnået selve lyset. Og derfor, elskede broder, hils Numeria og Can-

10 dida, der [skal have fred] i henhold til Paulus' forskrift og til resten af de martyrer, hvis navne jeg tilføjer: Nemlig, i henhold til Bassus [der døde i] minerne, Mappalicus under torturen, Fortunio i fængslet, Paulus efter torturen, Fortunata, Victorinus, Victor, Herennius, Julia, Martial, og Aristo,¹⁴ som ved Guds vilje blev sultet ihjel i fængslet, og som du om et par dage vil høre, jeg

15 har tilsluttet mig. For nu er der gået otte dage fra den dag, hvor jeg atter blev fængslet, til den dag, hvor jeg skriver mit brev til dig. Og før disse otte dage gik der fem mellemliggende dage, hvor jeg modtog en bid brød og en tilmålt mængde vand. Og derfor, bror, beder jeg til, at Herren ligesom her i henhold til Paulus' forskrift og vores traktat er begyndt at give fred til selve kirken, således at ikke kun disse vore søstre, men også (alle) dem, som du ved, er meget tæt på

20 vores hjerte, må få fred, idet de fremlægger deres sager for biskoppen og udfører bekendelsen. Alle mine kolleger hilser dig. Du må hilse Herrens bekendere, som er der sammen med dig, hvis navne du har nævnt, blandt hvilke er Saturninus med sine ledsagere, men som også er min kollega, og Maris, Collecta og Emerita, Calphurnius og Maria, Sabina, Spesina og søstrene Januaria, Dativa, Donata. Vi hilser Saturus med sin familie, Bassianus og alle præsterne, Uranius, Alex-

25 ius, Quintianus, Colonica og alle dem, hvis navne jeg ikke har skrevet, fordi jeg allerede er træt. Derfor må de tilgive mig. Jeg byder jer hjerteligt farvel, og Alexius og Getulicus og veksele-

30 rerne og søstrene. Mine søstre Januaria og Sophia, som jeg betror til dig, hilser dig.

Cyprian *Epistulae* 21 og 22 (Oxford-udgaven): Oversættelse H. Haar o.a.: *Kirkehistoriske Læsestykker* (2. udg.), Kbh. (1921) s.33-35 samt af J. Rosenløv efter *The Epistles of S. Cyprian*, London (1868) s. 49-53 samt R. E. Wallis (overs.) / A. Roberts o.a. (red.): *The Ante-Nicene Fathers*, vol. 5, Buffalo, NY (1886) (brev 20 og 21).

¹² Paulus: en af de lokale kristne fra Karthago, der under forfølgelserne havde lidt martyrdøden.

¹³ Dvs. bede om et tilgivende fredsbrev (jf. note ovenfor).

¹⁴ Andre tekstudgaver nævner ligeledes navnene Credula, Herena, Donatus, Firmus, Venustus og Fructus.